

Tydlig och öppen

Förslag till en stärkt skolinspektion

Betänkande av Utbildningsinspektionsutredningen

Stockholm 2007

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2007:101

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2007

ISBN 978-91-38-22865-4
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Utbildningsdepartementet

Regeringen beslutade den 14 juni 2007 att tillkalla en särskild utredare för att lämna förslag till den statliga utbildningsinspektionens framtida inriktning och omfattning (U2007:09). Samtidigt fastställdes direktiv för utredningen (dir 2007:80, *bilaga 1*).

Departementsrådet Leif Davidsson förordnades den 18 juni 2007 till särskild utredare.

Som experter i utredningen förordnades fr.o.m. den 11 september 2007 avdelningschefen Marie-Helene Ahnborg, kultur- och utbildningsdirektör Lena Dahlstedt, departementssekreterare Karin Edholm, ämnesrådet Britt-Marie Högberg, kanslirådet Eva Löfbom, departementssekreteraren Malin Mendes, undervisningsrådet Rolf Ornbrant samt ekonomie doktorn Ulrika Tillberg.

Som sekreterare i utredningen förordnades fr.o.m. den 6 augusti 2007 undervisningsrådet Peter Franklin. Skolinspektör Gunnar Kriegholm förordnades som sekreterare i utredningen fr.o.m. den 27 augusti 2007.

Utredningen, som har antagit namnet Utbildningsinspektionsutredningen, får härmed överlämna sitt betänkande *Tydlig och öppen – förslag till en stärkt skolinspektion* (SOU 2007:101).

Uppdraget är härmed slutfört.

Stockholm i december 2007

Leif Davidsson

/Peter Franklin
Gunnar Kriegholm

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is crucial for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent and reliable data collection processes to support informed decision-making.

3. The third part of the document focuses on the role of technology in enhancing data management and analysis. It discusses how modern software solutions can streamline data collection, storage, and reporting, thereby improving efficiency and accuracy.

4. The fourth part of the document addresses the challenges associated with data management, such as data quality, security, and privacy. It provides strategies to mitigate these risks and ensure that data is used responsibly and ethically.

5. The fifth part of the document concludes by summarizing the key findings and recommendations. It stresses the importance of ongoing monitoring and evaluation to ensure that data management practices remain effective and aligned with the organization's goals.

Innehåll

Sammanfattning	9
Utredningens uppdrag och arbete	19
1 Framväxten av tillsyn och granskning av skolan	23
1.1 Skolinspektörer	23
1.2 Gymnasieinspektörer inom Skolöverstyrelsen	25
1.3 Länskolnämnder	28
1.4 Skolverkets tillsyn under 1990-talet	30
1.5 Skolverkets kvalitetsgranskning.....	33
1.6 Skolverkets utbildningsinspektion.....	36
1.7 Skolverkets tillsyn.....	39
2 Dagens utbildningsinspektion m.m.	43
2.1 Skolverkets utbildningsinspektion.....	43
2.1.1 Skolverkets utbildningsinspektion år 2003–2006	43
2.1.2 Skolverkets årsredovisning för år 2006	46
2.1.3 Treårsrapporten år 2003–2006	47
2.1.4 Dagens utbildningsinspektion	50
2.1.5 Pågående utvecklingsarbete	53
2.1.6 Extern granskning av utbildningsinspektionen	57
2.1.7 Utredningens bedömningar	58

2.2	Annan granskningsverksamhet	65
2.2.1	Högskoleverkets kvalitetsgranskningar.....	66
2.2.2	Internationell utblick	74
2.2.3	Kommuners egen inspektion	80
2.2.4	Skillnader och likheter mellan olika modeller för inspektion eller utvärdering.....	85
2.3	Utredningens slutsatser	93
3	Utbildningsinspektionens bärande principer	97
3.1	Vilka principer ska utbildningsinspektionen bygga på?	98
3.2	Inspektion på rätt ansvarsnivå	100
3.2.1	Skolhuvudmannens ansvar	102
3.2.2	Rektorns ansvar.....	104
3.2.3	Lärarnas ansvar	107
3.3	Kvalitetsgranskning och tillsyn	109
3.4	Goda granskningsprinciper.....	113
3.4.1	Mät- och referensvärden.....	114
3.4.2	Inspektionsunderlag	114
3.4.3	Sammanfattande reflektioner	120
3.5	Kunskapsuppdraget.....	121
3.5.1	Kvalitetsuppdraget	124
3.5.2	Granskning av undervisningens ändamålsenlighet ...	127
4	Utbildningsinspektionens genomförande	131
4.1	Inledning.....	131
4.2	En anpassad och effektiv granskning	131
4.2.1	Förberedelser inför platsbesöket	132
4.2.2	Rapportering och återkoppling	148
4.3	Granskning av ansvarstagandet på huvudmannanivå	152
4.3.1	Hur ska huvudmannen granskas?	153
4.3.2	Huvudmannens ansvarstagande	153
4.3.3	Huvudmannens ansvarstagande för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.....	154
4.3.4	Huvudmannens ansvarstagande för komvux och sfi.....	158

5	Övriga frågor för en utbildningsinspektion	163
5.1	Inledning.....	163
5.2	Kvalitetssäkring av utbildningsinspektionen	163
5.2.1	Utbildade inspektörer grunden för likvärdighet	164
5.2.2	Förberedelser inför en inspektion	166
5.2.3	Platsbesöket	167
5.2.4	Rapporten.....	169
5.2.5	Effekter.....	169
5.2.6	Internationella nätverk	170
5.3	Bedömning av rättningen av nationella prov.....	171
5.3.1	Provens syfte.....	171
5.3.2	Provens styrande effekt.....	173
5.3.3	Kvaliteten i provrättningen	175
5.3.4	Nationell bedömning av provrättningen.....	176
5.4	Förstagångsinspektion av fristående skolor	178
5.5	Utbildningsinspektion och nationell utvärdering.....	181
5.5.1	Likheter och olikheter i nationell utvärdering och skolinspektion.....	182
5.6	Regeringens styrning av utbildningsinspektionen.....	186
5.6.1	Huvudområden	187
5.6.2	Mål för utbildningsinspektionen	189
5.7	Samarbete med annan statlig tillsyn inom utbildningsområdet.....	194
6	Organisatoriska konsekvenser m.m.	197
6.1	Uppdrag till Skolverket eller en organisationskommitté	197
6.1.1	Likvärdighet i en myndighet med en regional organisation.....	198
6.1.2	Utbildning av inspektörer	199
6.1.3	Intern kvalitetskontroll	201
6.1.4	Användning av IT	201
6.2	Ekonomiska konsekvenser	202
6.2.1	Nuvarande kostnader	203
6.2.2	Uppskattade kostnader	204

6.3	Övriga konsekvenser.....	205
6.3.1	Personella konsekvenser.....	205
6.3.2	Regionala konsekvenser.....	205
6.3.3	Jämställdhet.....	205
6.3.4	Ekonomiska konsekvenser för skolhuvudmännen ...	206

Referenser.....	207
------------------------	------------

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv.....	213
Bilaga 2	Utbildningsinspektionens rapportering.....	225
Bilaga 3	Genomförda möten, samråd och intervjuer.....	231

Sammanfattning

Uppdraget

Skolan är en nationell angelägenhet av flera skäl. En kvalitativt god skola som leder till en välutbildad befolkning har avgörande betydelse för tillväxt och skapar därmed förutsättningar för att trygga vår gemensamma välfärd. Skolan ska vara likvärdig. Alla ska ha rätt att få en god utbildning varhelst i landet man bor. Det handlar om rättvisa och jämlikhet. Även om den svenska skolan står sig relativt väl i en internationell jämförelse, måste de brister i skolans kunskapsresultat, som redovisas i internationella och nationella studier åtgärdas. Måluppfyllelse och kvalitet måste förbättras. Statens ansvar i en mål- och resultatstyrd skola är att med tydliga mål och kunskapskrav styra utbildningen. Staten har också ansvaret för att med en effektiv uppföljning, utvärdering och granskning tillse att resultaten utvecklas åt rätt håll.

Det är skolhuvudmännen som har det fulla ansvaret för att de nationella målen nås. Skolans huvudsakliga uppgift är kunskapsuppdraget – att alla elever ges förutsättningar att nå de nationella målen i alla ämnen. Det lokala ansvarstagandet förutsätter att insatser ständigt görs för att stärka kvaliteten i förskoleverksamheten, skolbarnomsorgen, barn- och ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen. Det nationella ansvaret är bl.a. att följa upp och granska i vilken mån ansvaret tas. För att tillvarata elevers rättigheter och kunna redovisa kvalificerade bedömningar av skolors resultat krävs en inspektionsmyndighet¹, som har en stor sakkunskap och kompetens på det område som den har att granska. Inspektionsmyndigheten ska vara en saklig och opartisk granskare av skolvä-

---

¹ I dag är det Skolverket och fr.o.m. den 1 juli 2008 kan det vara en annan myndighet, jfr förslag i SOU 2007: 79 *Tre nya skolmyndigheter*.

sendet. Myndighetens beslut ska vara tydliga och inspektionsverksamheten ska präglas av öppenhet.

I budgetpropositionen för 2007² bedömde regeringen att det finns behov av en förstärkt kvalitetsgranskning av skolans kunskapsresultat. Enligt direktiven ska utredaren lämna förslag till den statliga utbildningsinspektionens inriktning och utformning. Förslagen bör kunna genomföras från tidpunkten för införandet av en ny myndighetsstruktur³ inom skolväsendet.

För enkelhets skull använder utredningen begreppet skolan för de olika verksamheter inom det offentliga och frivilliga skolväsendet och övrig pedagogisk verksamhet när utredningen för generella resonemang.

Behovet av en stärkt kvalitetsgranskning

Utredningen har dels studerat den nuvarande utbildningsinspektionen inom Skolverket, dels andra granskningsverksamheter, t.ex. Högskoleverkets utvärderingar av utbildningar på universitet och högskolor. Syftet har varit att få underlag för de förslag och bedömningar som utredningen gör i detta betänkande.

Den generella bilden av Skolverkets inspektion är att skolorna är nöjda med att bli inspekterade. Både inspektörer och rektorer beskriver de personliga mötena som den enskilt viktigaste faktorn. Inspektörerna uppges ha sett mycket och "fångat in" skolans styrkor och svagheter. Inspektörernas förhållningssätt har överlag bedömts som positivt.

Det finns dock skillnader mellan vad inspektörerna diskuterar med berörda vid skolbesöken och vad som senare kommer fram i rapporterna. Exempelvis påtalas i rapporterna ofta detaljbrister av tillsynskaraktär, som de inspekterade inte har uppfattat som betydelsefulla vid platsbesöket. Ett särskilt problem är att det dröjer lång tid, i genomsnitt mer än ett halvår, mellan inspektionsbesök och en beslutad rapport.

Utredningen kan också konstatera att utbildningsinspektionens granskningsområden i stort sett är desamma som fanns inom ramen för Skolverkets tillsyn i mitten av 1990-talet. Den stora skillnaden är att numera inspekteras 1 000 skolor årligen. Detta innebär att hundratalet inspektörer varje år granskar skolor och

² Prop. 2006/07:1, utgiftsområde 16.

³ Betänkandet *Tre nya skolmyndigheter* (SOU 2007:79).

andra verksamheter, bedömer regelefterlevnad och påtalar brister. En sådan genomgående granskning av den svenska skolan har inte skett i modern tid.

Det är utredningens uppfattning att det är i tillsynen som utbildningsinspektionen i dag har sin starka sida. Däremot kan utredningen på goda grunder hävda att kvalitetsgranskningen har brister. Framför allt är inspektionens granskning av skolornas kunskapsuppdrag en svag sida. I synnerhet gäller detta granskningen av resultat, där inspektionsrapporterna i princip inte tillför mycket mer än vad som redan kan utläsas ur nationell statistik. I huvudsak granskas kunskapsuppdraget utifrån läroplanernas övergripande mål, varvid mer generella rekommendationer ges om ökat elevinflytande och förbättrat värdegrundarbete.

Inspektionsrapporterna som utredningen tagit del av är mycket olika och är därför svåra att jämföra med varandra. För en utomstående läsare är det sannolikt svårt att bedöma en skolas styrkor och svagheter. Rapporterna är dessutom inspektörsberoende, dvs. enskilda inspektörers "käpphästar" tycks få genomslag i skrivningarna och bedömningarna.

Granskningen verkar utgå från grundskolan som norm. Det som är gymnasieskolans och vuxenutbildningens särskilda uppdrag, bl.a. yrkesinriktade utbildningar, granskas i liten utsträckning. Inte heller är det alltid helt tydligt vilken ansvarsnivå som granskas – om ansvaret ligger på huvudmänna-, rektors- eller lärarnivå.

Det förarbete som sker inför platsbesöken behöver utvecklas och bli mer systematiserat. I dag används inte Skolverkets samlade kunskap för att ta fram ett kvalificerat underlag inför inspektionerna, t.ex. i utnyttjandet av skolstatistiken. Likaså saknas systematik i hur underlagen ska användas inför och under platsbesöken.

Ett problem för utredningen har varit att det finns ett mycket begränsat externt utvärderingsunderlag om skolinspektion som sådan. Det finns några internationella studier, men dessa granskar inte den svenska utbildningsinspektionen. Den enda svenska utvärderingen av nuvarande utbildningsinspektion är Ekonomistyrningsverkets rapport, som avser verksamheten åren 2003–2004.⁴ Utredningen anser att det är en brist att Skolverket inte kontinuerligt och med stöd av externa granskare har kvalitetssäkrat sin inspektionsmodell.

---

⁴ Ekonomistyrningsverket (2006) *Skolverkets utbildningsinspektion – ger den några effekter?* Effektutvärdering genomförd på uppdrag av Skolverket. Slutrapport, januari 2006.

Utredningen har även studerat andra inspektionsorganisationer, bl.a. Högskolverket, en del kommunala initiativ samt den engelska inspektionsmyndigheten Ofsted⁵. En stor skillnad mellan Högskoleverket och Skolverket är att Högskolverket bygger sin bedömning på en av lärosätet gjord självvärdering. Även den engelska inspektionen Ofsted använder självvärdering som underlag i granskningen. Intressant är också att Högskoleverket ibland använder sig av studerandearbeten, tentamina och rättningsmallar för att bedöma kvaliteten i undervisningen. En sådan granskning bör också kunna användas av utbildningsinspektionen för att t.ex. få underlag för en bedömning av undervisningens ändamålsenlighet.

Behovet av en kvalitetssäkring av inspektionsverksamheten är stort. De skillnader som finns mellan exempelvis Skolverket och Högskoleverket eller Ofsted handlar till stor del om hur kvalitetssäkringsarbetet görs till en integrerad del av verksamheten i dessa organisationer. En förstärkt kvalitetssäkring av utbildningsinspektionen skulle inte bara förbättra verksamhetens genomförande, utan också bidra till utveckling.

Bärande principer för en skolinspektion

Med utgångspunkt i de styrkor och svagheter som kännetecknar de olika inspektions- eller granskningssystem, som utredningen studerat, har utredningen formulerat ett antal bärande principer för utbildningsinspektionen.

Utbildningsinspektionen ska prioritera granskning som har betydelse för skolans kunskapsuppdrag. Det innebär att verksamhetens förutsättningar, genomförande och kunskapsresultat ska granskas.

En andra bärande princip i utredningens förslag är att utbildningsinspektionen ska inriktas på att granska varje nivå i skolsystemet med utgångspunkt i ansvarstagandet för skolans kunskapsuppdrag. Skolhuvudmannens ansvarstagande ska granskas avseende de förutsättningar som ges verksamheten och att verksamheten följs upp och utvecklas. På skolnivå ska rektors ansvarstagande granskas, t.ex. ansvaret för kvalitetsarbete, för att behov av åtgärdsprogram utreds, utarbetas och följs upp samt för en likvärdig betygssättning och bedömning. Lärarnas ansvarstagande granskas huvudsakligen genom bedömning av hur rektor tar sitt ansvar.

---

⁵ Office for Standards in Education, Children's Services and Skills.

En tredje bärande princip är att utbildningsinspektionens huvuduppgift bör – som nu – vara att granska verksamhetens kvalitet och utöva tillsyn av regelefterlevnad i förhållande till styrdokumentet. Utredningens bedömning är att tillsyn i huvudsak bör inriktas mot författningar i skollagen och skolformsförordningar och kvalitetsgranskning i förhållande till läroplaner och kursplaner. Det finns ingen skarp gräns utan inspektionen måste kunna hantera de båda uppgifterna som en helhet.

Utbildningsinspektionen ska dessutom kännetecknas av goda granskningsprinciper. I dessa ingår bl.a. att inte dra mer långtgående slutsatser än vad underlaget medger. Inspektionen ska bygga sina bedömningar på ett robust underlag samt väl kända och på förhand redovisade kriterier. En effektiv utbildningsinspektion bör använda undersökningsmetoder som bygger på att observationer (mätvärden) är tillförlitliga och kvalitativt goda. Med mätvärden menar utredningen information av olika slag, t.ex. statistik, underlag från skolor och intervjuuppgifter, som inspektörerna samlar in. Dessa mätvärden ska jämföras med rättssäkra normer (dvs. hur det bör vara) inom de områden som utbildningsinspektionen ska prioritera i sin granskning. Med normer avses t.ex. den lagstiftning, annan förebild eller vad som enligt beprövad erfarenhet kan betraktas som "good practice" för en ändamålsenlig mål- och resultatstyrd undervisning.

Inspektionens granskning ska grunda sig på vetenskapliga metoder och väl beprövad erfarenhet. Undersökningsmetoder, bedömningskriterier och andra referensvärden ska vara kända och vara tillgängliga på bl.a. inspektionsmyndighetens hemsida.

Enligt utredningens bedömning bör även undervisningen kunna granskas, dvs. att förutsättningarna för lärarnas arbete ger alla elever möjlighet att nå kunskapsmålen i alla ämnen. Utbildningsinspektionen bör vid behov även kunna fördjupa granskningen av undervisningen. Detta bör främst ske när så är särskilt påkallat, t.ex. om det finns indikationer om dåliga undervisningsresultat. Granskningen kan avse både allmändidaktiska bedömningar och ämnesspecifika bedömningar. Hur detta i praktiken bör genomföras måste bli en uppgift för inspektionsmyndigheten att närmare utveckla.

Inspektionens genomförande

Förberedelser inför platsbesöket bör ske systematiskt och med utnyttjande av all information som inspektionsmyndigheten har tillgänglig. Därför bör myndigheten få i uppdrag av regeringen att utveckla underlag och statistiska analyser som behövs för utbildningsinspektionens verksamhet.

Utredningen har konstaterat att flera andra granskningsorgan använder sig av en s.k. självvärdering. I en sådan bedömer verksamheten själv sina styrkor och svagheter. Utbildningsinspektionens granskningsuppdrag bör kunna baseras på att skolhuvudmannen och rektor i en självvärdering redovisar kvaliteten i den verksamhet de ansvarar för. En självvärdering kan innehålla två delar. Den ena kan vara en deklARATION av regelefterlevnaden. Den andra kan innehålla bedömningar av arbetet med kunskapsuppdraget. Bedömningar bör understödjas av bevis (evidens) på att det är så som man uppger. Självvärderingen bör bli offentlig. Inspektionsmyndigheten bör få i uppdrag att närmare utveckla former för självvärdering.

Utbildningsinspektionen ska efter en förberedande granskning av verksamheten ange behov av inspektionens omfattning och inriktning utifrån lokala förhållanden. Detta innebär att utbildningsinspektionen på ett flexibelt sätt bör anpassa resurserna så att de prioriteras till verksamheter med störst behov av granskning. Skolor kan bl.a. komma att inspekteras med olika tidsintervall. Med de ambitioner som regeringen har för utbildningsinspektionen bör varje skola kunna inspekteras i genomsnitt vart tredje år.

Resultatet av ett platsbesök ska dokumenteras i en inspektionsrapport. En inspektionsrapport bör innehålla delarna helhetsbedömning, bedömning utifrån kvalitetskriterier och bedömning av regelefterlevnad. I helhetsbedömningen bör både skolans starka och svaga sidor redovisas.

Den kvalitativa bedömningen bygger i huvudsak på inspektörernas värdering av självvärderingens giltighet. För varje inspektionsområde ska inspektörerna göra en bedömning av kvaliteten. Kvalitetsbedömningen bör göras på fyrgradig skala. Minst två kvalitetssteg ska definieras med bedömningskriterier. I varje rapport ska dessutom anges de eventuella brister i regelefterlevnaden som inspektionen konstaterat.

Inspektionsrapporten och dess bedömningar bör kommuniceras med rektorn för den besökta skolan. Detta bör ske senast två veckor efter besöket. En fastställd skolrapport bör vara klar inom

en månad efter besöket. Detta innebär att dagens rutin att vänta med rapportering tills alla skolor i en kommun är inspekterade bör brytas.

Granskningen av skolhuvudmannen ska i första hand avse dennes ansvarstagande för uppföljning och utvärdering samt att verksamheterna ges förutsättningar och stöd i sitt arbete för en ökad måluppfyllelse. Inriktningen ska vara att granska det kvalitetsarbete som bedrivs och vilket ansvar huvudmannen tar för resultaten och åtgärder för att förbättra dem.

Granskningen ska behandla huvudmannens ansvarstagande för samtliga verksamhetsformer från förskola till vuxenutbildning. För förskolan bör granskningen avse såväl tillgång till plats som att verksamheten är trygg och har en god pedagogisk inriktning. Centrala områden för granskningen av vuxenutbildningen är rekrytering och tillgången till flexibla studieformer, t.ex. hur vuxna kan kombinera sfi-undervisning med annan vuxenutbildning.

Inspektion av fristående skolor

Granskningen av fristående skolor ska bygga på samma granskningsprinciper som för kommunala skolor. Skillnaden är att rapporten bör innehålla en bedömning av både huvudmannens och rektors ansvarstagande. I framtiden kommer alla skolor att granskas oftare än vart sjätte år – i genomsnitt vart tredje år. Det finns goda skäl att fortsätta att genomföra förstagsinspektioner av fristående skolor. I vilken omfattning och när det ska ske måste göras utifrån inspektionsmyndighetens bedömning av behovet, t.ex. om det är en ny huvudman eller inspektionens tidigare erfarenheter av huvudmannen. Ett riktmärke bör vara ett en förstagsinspektion bör ske inom tre år från det att verksamheten startat.

Kvalitetssäkring av utbildningsinspektionen

En inspektionsverksamhet som bygger på likvärdighet och rätts-säkerhet måste utgå från en välutbildad och kompetent personal. Inspektionsmyndigheten bör därför ha en väl organiserad internutbildning av såväl nya som gamla inspektörer. Regeringen bör i regleringsbrev till inspektionsmyndigheten ange återrapporterings-

krav om utbildning av inspektörer för att tillförsäkra en verksamhet med en hög kompetens.

De brister som identifierats i kvalitetssäkringen av dagens utbildningsinspektion måste åtgärdas. Utredningen föreslår därför att inspektionsmyndigheten regelbundet följer upp, utvärderar och kvalitetssäkrar sin verksamhet. Utbildningsinspektionen bör utveckla ett kvalitetssäkringssystem för en regelbunden granskning av effekter, likvärdighet och rättssäkerhet. Granskningen kan ske både i egen regi och med hjälp av externa granskare. Myndigheten bör också delta i internationella nätverk med andra nationella skolinspektionsmyndigheter.

Bedömning av rättningen av nationella prov

En verksamhet med en nationell bedömning av rättningen av nationella prov bör genomföras. Syftet är att ge utbildningsinspektionen ökade möjligheter att granska rättningen av proven och betygssättningen. I dag rättar lärarna själva de nationella proven efter rättningsanvisningar från provkonstruktörerna. Erfarenheter visar på stora skillnader mellan provbetyg och satta betyg. Det finns enligt utredningens bedömning skäl att i vissa fall kontrollera hur betygssättningen sker och hur de nationella proven rättas.

Omfattningen av verksamheten bör vara högst en tiondel av mängden nationella prov och urvalet bör grunda sig på inspektionsmyndighetens prioriteringar. Verksamheten bör utvärderas efter tre år för att regeringen ska få erfarenheter och underlag för att kunna bedöma hur granskningen bör se ut på sikt. Kostnaderna för verksamheten bedöms till uppskattningsvis 20 miljoner kronor per år och bör kunna inrymmas i det extraanslag som regeringen föreslagit för utbildningsinspektionen från och med år 2008.

Utbildningsinspektionens resultat

Genom en omfattande inspektionsverksamhet där mer än 1 000 skolor granskas erhålls en stor mängd kunskap om skolan och annan pedagogisk verksamhet. Utbildningsinspektionens resultat bidrar därmed till statens uppföljning av det svenska skolsystemet och medverkar till att ge en samlad kunskap om den svenska skolan. Det är därför naturligt att utbildningsinspektionens resultat

kan användas i den utvärdering som bedrivs inom bl.a. Skolverket för att ge en nyanserad nationell bild av skolan och annan pedagogisk verksamhet.

Regeringens styrning av utbildningsinspektionen

Styrtredningens förslag i betänkandet *Att styra staten* (SOU 2007:75) innebär en minskad målstyrning i myndigheters regleringsbrev. I stället bör målen anges i myndigheters instruktioner. Utredningens bedömning är att målen för utbildningsinspektionen bör ha en sådan utformning att de kan anpassas till Styrtredningens förslag. Utredningens förslag till mål för utbildningsinspektionen är följande:

Målet för den statliga utbildningsinspektionen är att bidra till att utbildningens [verksamhetens] resultat, likvärdighet och kvalitet stärks.

Utredningen föreslår även återrapporteringskrav för inspektionsmyndigheten. Regeringen bör i regleringsbrevet till utbildningsinspektion ställa krav på återrapportering som betonar effekterna av att utbildningsinspektionen granskar verksamhetens resultat, genomförande och förutsättningar.

En ny skolinspektion

Skolmyndighetsutredningen har i betänkandet *Tre nya skolmyndigheter* (SOU 2007:79) föreslagit en ny myndighet – Skolinspektionen. Denna ska bl.a. ta över utbildningsinspektionen som i dag ligger på Skolverket. Utredningen tillstyrker Skolmyndighetsutredningens förslag om en ny myndighet och anger med anledning av detta några principiella synpunkter på en ny myndighets organisation.

Det bör övervägas, av Skolverket eller av den framtida nya inspektionsmyndigheten, hur kvalitet och likvärdighet ska säkras i inspektionsmyndighetens regionala enheter. Vidare bör övervägas hur en funktion för grund- och vidareutbildning av utbildningsinspektörer bör utformas samt hur en intern kvalitetskontroll kan skapas. Inspektionsmyndigheten bör också ha en effektiv användning av informationsteknik.

En framtida förstärkt utbildningsinspektion bör ha en budget på minst 310 miljoner kronor per år. I detta belopp ligger av regeringen förannonserat tillskott från år 2008 på 150 miljoner kronor. Detta innebär att en ny inspektionsmyndighet⁶, som även innefattar andra uppdrag, t.ex. enskilda tillsynsärenden, beräknas att ha en budget på ca 360 miljoner kronor.

---

⁶ För en nationell Skolinspektion enligt förslaget i SOU 2007:79 beräknas budgeten till minst 360 miljoner kronor per år.